

Han vill föra kampen vidare

Efter Simon Wiesenthals död blir Efraim Zuroff siste nazijägaren

JERUSALEM. Simon Wiesenthals "arvtagare" fortsätter jakten på krigsförbrytarna från Förintelsen.

Efraim Zuroff, världens siste nazistjägare, ger inte upp.

Med sin "Operation sista chansen" hoppas han kunna spåra upp ytterligare några massmördare innan tiden är ute.

Som chef för Simon Wiesenthal-centrets avdelning i Jerusalem har historikern Efraim Zuroff i decennier kämpat mot världens benägenhet att glömma de nazistiska krigsbrotten – och att glömma dem som begick dem.

Han anser att varken deras ålder eller sjukdom är skäl för att förbrytarna ska komma undan. Därför startade han häromåret "Operation sista chansen", en kampanj i hittills nio länder i Central- och Östeuropa. Wiesenthal-centret erbjuder upp till 10 000 euro i belöning för tips som kan leda till att krigsbrottslingar grips och döms.

– Vi har ytterligare några år på oss innan det är för sent. Vi gör allt för att rättvisan ska hinna i fatt dem. Det finns många brottslingar där

ute, sa Zuroff till mig i går.

– Det finns inget bättre sätt att hedra Simon Wiesenthals minne än att fortsätta hans hengivna och ensträgna kamp på det här sättet. Han var en symbol för kampen för rättvisa. Han var en stor judisk hjälte och en stor humanist.

– Jag träffade Wiesenthal många gånger. Han ägnade hela sitt liv åt spåra upp krigsförbrytare. Han var ett språkrör både för dem som mördades under Förintelsen och för dem som överlevde, säger han.

Fler åtal väntas

Zuroff berättar att den nya kampanjen hittills har gett cirka 380 namn på misstänkta och att 79 namn överlämnats till åklagare. Hittills väntas två fall gå till åtal.

De två är förre ungerske officeren Charles Zentai och förre kroatiska polischefen Milivoj Asner. Båda misstänks för mord på judar under andra världskriget.

Zentai greps i Perth i Australien och har begärts utlämnad av Ungern. Asner flydde till Österrike efter att ha avslöjats tidigare i år; de kro-

atiska myndigheterna väntas begära honom utlämnad.

De senaste dagarna har polisen i Spanien börjat söka efter Aribert Heim, en tysk läkare som mördade hundratals fångar i koncentrationslägret Mauthausen under andra världskriget. Han misstänks gömma sig någonstans i närheten av semesterorten Alicante.

– Han är en sadist, en mördare, ett fruktansvärt exempel på hur läkekonsten perverterades i nazisternas tjänst, säger Zuroff som jämför Heim med Josef Mengele, den berömda "dödsängeln" i Auschwitz.

Fortsätter arbetet

De tyska myndigheterna fick upp spåret efter Heim, 91, som troddes vara död, efter det att Wiesenthal-centret startade sin nya kampanj.

– Simon Wiesenthal sa häromåret med ålderns rätt att hans arbete var gjort.

Men jag är inte färdig. Jag fortsätter så länge det behövs, säger Zuroff, 56, USA-född israelisk historiker.

Nästan helt på egen hand bedriver han Wiesenthal-centrets jakt på nazister.

Centrets högkvarter i USA ägnar sig mest åt utbildning, så det är eldsjelen i Jerusalem som svarar för de internationella rubrikerna.

I till exempel de baltiska länderna har han gjort sig grundligt impopulär när han kräver att de ska göra upp med sitt förflutna; många baltar samarbetade med de nazistiska mördarna. I Litauen finns till och med ordet "zuroffister" som beteckning för folk som gräver i det förflutna – och det är inte avsett som komplimang.

Efraim Zuroff har genom åren också riktat skarp kritik mot de svenska myndigheterna som, hävdar han, gav fristad till många baltiska krigsförbrytare efter andra världskriget och vägrar utreda misstänkarna mot dem.

ARNE LAPIDUS
arne.lapidus@dagen.se
08-619 24 00

FOTO: DRAGAN TATIC, PRESENS BILD

LÄMNAR ETT ARV. Simon Wiesenthal vigde större delen av sitt liv åt att jaga naziförbrytare.

Överlevaren som aldrig ville hämnas

Rättvisa – men inte hämnd. Titeln på Simon Wiesenthals självbiografi säger med fyra ord varför han vigde två tredjedelar av sitt mycket långa liv åt att jaga naziförbrytare.

Bakgrund

Simon Wiesenthal
av Leif Svensson, TT

Han fick inte tag på alla, men han överlevde dem. Det trodde inte USA-soldaterna att han skulle göra, när de den 5 maj 1945 fann honom i det österrikiska koncentrationslägret Mauthausen. Den 1,80 långa mannen vägde bara 50 kilo.

Då hade den 33-åriga judiske arkitekten upplevt sovjetisk ockupation, nazistiskt tvångsarbete, flykt och flera koncentrationsläger.

Han föddes i Buczacz i närheten av den stad som då hette Lemberg i det österrikisk-ungerska kejsardömet. När Simon Wiesenthal studerade i Lemberg hade staden blivit polsk och hette Lwow, i dag ukrainska Lviv.

Räddades till livet

Så fort han räddats till livet av amerikanerna bad de honom att hjälpa till i jakten på Adolf Eichmann, SS-mannen som administrerade Förintelsen. Två år senare grundade han ett dokumentationscentrum i österrikiska Linz. Då hade han återförenats med

sin hustru Cyla, som hade överlevt nazitiden som polsk tvångsarbetare i Tyskland. Det lyckades tack vare hennes blonda utseende och med hjälp av ett falskt dokument som Simon Wiesenthal fått av den polska motståndsrörelsen som tack för informationer om tyska järnvägen. Dem hade han fått som tvångsarbetare där. Resten av deras familjer, 89 personer, var mördade.

Gav upp jakten

1954 gav Wiesenthal upp sin jakt på krigsförbrytarna. Det kalla kriget var i full gång och amerikanerna var inte lika intresserade längre. Allt material, utom det om Eichmann, skickade han till Israel.

Eichmann greps 1960 av israeliska agenter i Argentina och avrättades 1962. Men redan 1953 hade Wiesenthal meddelat Israel och USA att han fanns där. Eichmanns gripande fick Wiesenthal att återuppta mördarjakten och 1961 grundade han sitt legendariska dokumentationscentrum i Wien.

Bland de bödlar han därifrån spårade upp och fick gripna och dömda var lägerkommendanten från Treblinka och Sobibor, Franz Stangl och polismannen som grep Anne Frank.

I USA spårade han upp Hermine Braunsteiner. Hon var amerikansk hemmafru och hette mrs Ryan. Som lägervakt i Majdanek hade hon mördat hundratals

FOTO: AP, PRESENS BILD

INFÖR DOMSTOLEN. Gestapo-officeren Adolph Eichmann till vänster ställs 1961 inför rätta i Jerusalem för sina krigsförbrytelser.

Så minns fyra profiler Wiesenthals insatser för en bättre värld

"Det är slutet på en epok, de främsta naziförbrytarna i hans ålder har också avlidit".

Serge Klarsfeld, grundare av en förening för familjerna till de deporterade judarna i Frankrike

"Den israeliska staten, det judiska folket och alla som kämpar mot rasism erkänner Simon Wiesenthals unika insats för att göra vår planet till en bättre värld".

Mark Regev, israeliska ud

"En viktig röst för mänskligheten och vårt kollektiva minne har tytsats".

Andreas Kohl, österrikiska parlamentets talman

"Han var den ende som bevarade minnet av Förintelsen levande. Han hade inte glömt".

Rabbinen Marvin Hier, Simon Wiesenthal-centret i Los Angeles